

JESTEM BEZPIECZNY

OPIS MODELU INNOWACJI SPOŁECZNEJ

1. Do kogo jest skierowana innowacja, kto jest jej odbiorcą?

Grupa odbiorców 1

Osoby doświadczające niepełnosprawności w wymiarze fizycznym – mobilności.

Charakterystyka

Innowacja adresowana jest do osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, dla których wózek inwalidzki kompensuje znaczne lub całkowite ograniczenia w zdolności do chodzenia. Osoby te wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w wymiarze indywidualnym i społecznym, doświadczając wielokrotnego wykluczenia lub zagrożone marginalizacją, ze względu na ograniczenia związane z niepełnosprawnością i miejscem zamieszkania. W grupie tej znajdują się osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej.

Problemy do rozwiązania

Mała aktywność, ograniczona mobilność, niskie poczucie bezpieczeństwa w codziennym funkcjonowaniu.

Grupa odbiorców 2

Opiekunowie, którzy stanowią pośrednią grupę odbiorców. W efekcie planowanych działań innowacja wpłynęła na podniesienie jakości ich życia oraz na samodzielność ich podopiecznych, partnerów, członków rodzin doświadczających niepełnosprawności.

Charakterystyka

Osoby z najbliższego otoczenia, mające istotny wpływ na los beneficjentów, podejmowane decyzje, ich poziom motywacji oraz przebieg całego procesu adaptacji.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

Problemy do rozwiązania

Wsparcie skierowane do osób z najbliższego otoczenia, mających istotny wpływ na los uczestników z niepełnosprawnościami, podejmowane przez nie decyzje, ich poziom motywacji oraz przebieg całego procesu adaptacji. Celem udziału w innowacji jest kształtowanie postawy aktywnego wsparcia w procesie osiągnięcia samodzielności w miejsce nadmiernej opiekuńczości i utrwalania poczucia całkowitego uzależnienia oraz koncentrowania się na pielęgnacji.

Grupa odbiorców 3

Opiekunowie instytucjonalni – kadra instruktorska, w tym wolontariusze fundacji FAR

Charakterystyka

Dodatkowo uczestnikami byli opiekunowie instytucjonalni – kadra instruktorska, w tym wolontariusze fundacji FAR, mający doświadczenie we wspieraniu osób doświadczających niepełnosprawności w stopniu znacznym.

Problemy do rozwiązania

Wykorzystanie potencjału szczególnie tych osób, które okazjonalnie lub w latach wcześniejszych zaangażowane były w działania projektowe skierowane do osób z niepełnosprawnościami. W tej grupie są specjaliści mający wykształcenie oraz doświadczenie zawodowe np. w zawodach medycznych.

2. Na jaki problem społeczny odpowiada innowacja społeczna?

Wśród ogółu osób niepełnosprawnych, wskutek dysfunkcji narządów ruchu ok. 14% to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Są one grupą docelową innowacji, jako osoby z rzadko występującymi niepełnosprawnościami, często powiązаныmi z indywidualnymi schorzeniami lub urazami powodującymi znaczne trudności w poruszaniu się i codziennym niezależnym funkcjonowaniu społecznym i zawodowym.

Osoby z niepełnosprawnościami rzadko występującymi i sprzężonymi cechuje wysoki wskaźnik bierności, a ograniczenia wynikające z niepełnosprawności (w tym bariery funkcjonalne) utrudniają lub uniemożliwiają podjęcie wielu zadań społecznych w tym zatrudnienia w

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

tradycyjnym systemie organizacji pracy. Za istotne uznaje się zapewnienie takiego systemu wsparcia ON w zakresie wejścia i funkcjonowania w społeczeństwie, który pozwoli na większe ich usamodzielnienie.

Wsparciem zostały objęte osoby niepełnosprawne ruchowo ze znacznym stopniem niepełnosprawności, również z niepełnosprawnością sprzężoną, a także osoby niepełnosprawne ruchowo posiadające decyzję komisji ZUS (I grupa inwalidzka).

Uczestnikami innowacji są osoby po urazach rdzenia kręgowego (URK) najczęściej po wypadkach oraz z rozszczepem kręgosłupa (przepukliną oponowo rdzeniową). U wszystkich tych osób w wyniku urazu rdzenia kręgowego doszło do porażień i niedowładów czterokończynowych – tetraplegia lub dwukończynowych - paraplegia. Wszyscy beneficjenci są uzależnieni od wózka inwalidzkiego. Większość beneficjentów w chwili rekrutacji do programu FAR wymaga całodziennej pomocy w czynnościach dnia codziennego, w tym: ubieraniu i rozbieraniu, zmianie ułożenia w pozycji leżącej, przesiadaniu się, czynnościach higienicznych i fizjologicznych (cewnikowanie, czopkowanie itp.) oraz wielu innych.

Według M. Weissa roczny wzrost liczby osób z uszkodzeniami rdzenia w Polsce sięga ponad 30 osób na milion mieszkańców. W Szwajcarii, co roku przybywa 15 osób, zaś w USA 50 osób na milion mieszkańców, u których uraz kręgosłupa prowadzi do uszkodzenia rdzenia i następstw w postaci porażień i niedowładów. Zmiany te dotyczą młodych ludzi (w 72% przypadków to osoby, które nie ukończyły 40 roku życia), głównie mężczyzn, którzy według statystyk światowych ulegają urazom rdzenia w 87,4% przypadków. Przynajmniej 2/3 urazów rdzenia stanowi następstwo urazów komunikacyjnych, rzadziej dochodzi do uszkodzeń rdzenia podczas wykonywania prac w przemyśle ciężkim, w górnictwie, sporcie, pracy domowej. Śmiertelność wczesna (do 3 miesiąca po wypadku) w miarę postępu organizacji leczenia w specjalnie przygotowanych centrach urazów kręgosłupa wybitnie spada.

Na podstawie badań naukowych, doświadczeń FAR oraz danych z ośrodków rehabilitacyjnych przyjmuje się, że w Polsce rocznie urazom rdzenia kręgowego ulega około 1200 osób. Z tej grupy od 400 do 450 osób w wyniku urazu staje się całkowicie zależna od wózka inwalidzkiego. Osoby te są potencjalnymi beneficjentami projektu.

Wszyscy uczestnicy innowacji należą do grup rzadko występujących niepełnosprawności w Polsce i posiadają znaczny stopień niepełnosprawności, często połączony z innymi dysfunkcjami.

W trakcie testowania Innowacji uczestnicy rekrutowani byli z terenu Białegostoku oraz województwa podlaskiego.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

Wśród uczestników znalazły się również osoby, które stosunkowo niedawno utraciły sprawność i samodzielność w wyniku np. uszkodzenia rdzenia kręgowego i są uzależnione są od korzystania z wózka inwalidzkiego. Osoby te wymagają często stałej opieki i pomocy w nawet najprostszyc czynnościach dnia codziennego.

Jest to specyficzna grupa, potrzebująca kompleksowego podejścia. Ponadto tak znacząca dysfunkcja narządu ruchu stawia przed osobami dotkniętymi tą niepełnosprawnością, konieczność pokonywania barier architektonicznych i funkcjonalnych, przełamywania barier społecznych i emocjonalnych, trudności w procesie edukacji i pracy. Innowacja pozwala również na tworzenie warunków aktywizacji młodych osób niepełnosprawnych oraz płynne przejście ze szkoły do pracy lub kontynuowanie rozwoju np. zawodowego.

3. Jak działa innowacja?

Innowacja polega na stworzeniu lokalnej grupy wsparcia – sieci społecznościowej, mającej na celu podniesienie poziomu poczucia bezpieczeństwa osobom doświadczającym niepełnosprawności oraz ich opiekunom.

W ramach innowacji osoby z niepełnosprawnościami mogły korzystać z dodatkowych udogodnień technicznych umożliwiających szybki kontakt z opiekunami lub wolontariuszami mogącymi udzielić im pomocy. Pomoc ta mogła polegać na wsparciu w sytuacji kryzysowej (przewrócenie się wózka, zgubienie się w terenie) lub w sprawach organizacyjnych (porada przy wyborze środka transportu, dogodnej trasy). Część użytkowników mogła korzystać w ramach testowania ze specjalnych opasek na rękę umożliwiających łatwą i szybką komunikację. Część natomiast miała dostęp do zamkniętej grupy na Whatsapp, zarządzanej przez zespół wolontariuszy gotowych do niesienia pomocy w razie potrzeby. Celem innowacji było zwiększenie samodzielności osób poruszających się na wózkach

Proponowane rozwiązanie jest czynnikiem ułatwiającym samodzielne funkcjonowanie, zwiększające mobilność, zgodnie z ideą niezależnego życia w tym odejścia od instytucjonalnego systemu opieki stacjonarnej.

Podjęte działania.

Po rekrutacji osób z niepełnosprawnościami spełniających ustalone kryteria uczestników fazy testowania innowacji, zaopatrzone część z nich w urządzenia monitorujące (lokalizatory) oraz zapoznano uczestników w dostępny nieodpłatnie komunikator na telefony przenośne oraz

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

komputery osobiste. Założona została grupa, do której dodani zostali uczestnicy, którzy wyrazili chęć korzystania z takiego rozwiązania w tym i kadra projektu.

Osoba wyposażona w urządzenie monitorujące lub wyłącznie z zainstalowanym komunikatorem internetowym, mogła komunikować się z opiekunem (wskazana kadra FAR) bądź innymi użytkownikami w sytuacjach wymagających pomocy (poczucie bezpieczeństwa, zagrożenia, zagubienia, nagłej pomocy, wsparcia w nowym miejscu itp.).

Urządzenie najlepiej sprawdza się wśród użytkowników objętych dodatkowymi formami wsparcia, jako uzupełnienie działań podstawowych FAR oraz wśród najmłodszych użytkowników (wiek wczesno szkolny) i ich opiekunów (rodziców). Niewątpliwą zaletą urządzeń, poza możliwością wysłania sygnału alarmowego, jest nieodpłatna aplikacja na telefony mobilne umożliwiająca monitorowanie użytkowników lokalizatora oraz wyposażona w możliwość komunikacji głosowej (rozmowa telefoniczna, nawiązywanie połączeń z wybranymi numerami jak i użytkownikami). Funkcja ta jest także przydatna osobom, w naszym przypadku kadrze instruktorskiej FAR, w procesie wsparcia. Umożliwia ono stale monitorowanie uczestników projektów tak w domu jak i w trakcie samodzielnych wyjść z domu, podróży itp.

Opiekun ma możliwość na bieżąco śledzić aktywność użytkownika lokalizatora i reagować w nagłych przypadkach. W okresie testowania innowacji indywidualnie ustalany był godziny, w których włączona będzie funkcja lokalizacji. Zgodnie z ideą niezależnego życia o zakresie oraz czasie trwania monitorowania aktywności i funkcjonowania musi decydować w pierwszej kolejności sam zainteresowany. Jest to także element budowy własnej samodzielności i niezależności. Tak jak decyzja o korzystaniu z tego typu urządzeń monitorujących jak i jego zakresie, powinno być integralnym wyborem osób z niepełnosprawnościami.

Krótki okres testowania, a także zróżnicowana pod względem wieku grupa użytkowników, uniemożliwiła poznanie pełnych możliwości, jakie stwarzają proponowane urządzenia. Po okresie testowania zdecydowaliśmy, kontynuować projekt wśród uczestników wyposażonych w lokalizatory. Jednocześnie planujemy wyposażyć kolejną grupę w nowe urządzenia. Ich zakup sfinansowany zostanie z środków własnych FAR.

Jak to działa w trakcie korzystania z komunikatora na urządzenia mobilne?

Po wysłaniu wiadomości kontaktuje się z osobą w tej chwili dostępną, znajdującą się w najbliższej odległości lub mogącej udzielić pomocy zdalnie (konkretny temat).

Stworzone zostały obszary wsparcia w formie komunikatów graficznych. W trakcie rozwoju Innowacji przewidziane jest by wysłany komunikat widoczny był tylko wybranym osobom mających przydzielone wcześniej uprawnienie na podstawie ich wykształcenia, wykonywanego zawodu lub doświadczenia. Uniknąć należy przypadkowości wsparcia i mogących wynikać z tego problemów. W praktyce będzie to głównie certyfikowana kadra realizatora wsparcia, w naszym przypadku kadra instruktorska FAR, w tym w większości wolontariusze.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

Opracowany został zamknięty katalog podstawowych komunikatów. Ostateczna lista jest nadal tworzona, ale dla przejrzystości i łatwości użytkowania w okresie testowania wykorzystywano tylko sześć komunikatów.

Pozostanie możliwość wpisania dowolnego komunikatu samodzielnie (ograniczona liczba znaków), w sytuacjach niemających swojego odpowiednika w wyżej wymienionym katalogu.

Komunikator posiada możliwość wyboru lokalizacji (promień, obszar) oraz podstawowych tematów (pomoc techniczna, zgubiłem się, asystent, transport itp.)

Komunikat po potwierdzeniu udzielenia wsparcia jest usuwana przez administratora grupy.

System dostosowywany w trakcie fazy testowej do rzeczywistych potrzeb użytkowników – najczęściej pojawiające się nowe sytuacje wymagające pomocy, istnieje możliwość dodawania nowych komunikatów lub usuwanie całkowicie nieużywanych.

Wadą ogólnodostępnych komunikatorów jest brak możliwości raportowania oraz w konsekwencji brak możliwości przekazywania zestawień aktywności tak realizatorom wsparcia jak i użytkownikom sieci. Funkcja ta musi być dostępna w planowanej w kolejnym etapie aplikacji.

To, co jest najważniejsze stworzona grupa „sieć” nie jest forum dyskusyjnym. Temu służą inne miejsca np. FB itp.

Komunikaty muszą być krótkie i precyzyjne.

Docelowo potrzeba stworzenia katalogu – mapy najczęstszych problemów i pytań.

Proponowane dodatkowe działania

Ustalenie obszarów dostępności – np. certyfikaty FAR dla wsparcia specjalistycznego

Interakcja – informacja zwrotna

Sprawdzanie poziomu satysfakcji z użytkowania oferowanego rozwiązania.

„Budowanie pozytywnego napięcia” pomiędzy użytkownikami komunikatora lub aplikacji.

4. Jaką zmianę wywołała innowacja?

Zaistniałe zmiany ściśle powiązane są z celem oraz ideą przewodnią Innowacji. Poprzez wykorzystanie nowych technologii w komunikowaniu – komunikatory internetowe na telefony mobilne, lokalizatory GPS, stworzona została grupa wsparcia w środowisku skupionym wokół FAR. Podjęte działania w konsekwencji spowodowały zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, aktywności oraz budowania „więzi”, z możliwością komunikacji w sytuacjach alarmowych. Na dzień dzisiejszy zmiana ta jest jeszcze nieodczuwalna i najbardziej deklarowana wśród opiekunów i najmłodszych odbiorców innowacji. Dodatkowo wprowadzenie nowych form komunikowania wpłynęło na skuteczniejszą realizację podstawowych programów

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

aktywizujących FAR. Realizowane w ramach innowacji działania wymusiły większe zaangażowanie wszystkich odbiorców innowacji i przyczyniły się do ich lepszej komunikacji. Jest to bez wątpienia jedna z cenniejszych zalet wprowadzania tego typu rozwiązań w projektach wspierających osoby niepełnosprawne oraz ich opiekunów. Wydaje się także zasadne oczekiwanie zmian w przyszłości. Urządzenia oraz rozwiązania zastosowane w innowacji pozwolą na utrzymywanie kontaktu z osobami, które zakończyły udział np. w podstawowych projektach FAR. Problem braku możliwości udzielania dalszego wsparcia dotyczy wielu organizacji o podobnym do FAR sposobu działania. Powiązane jest to oczywiście ze sposobem finansowania, narzuconym okresem uczestniczenia w projektach finansowanych ze źródeł publicznych itp. Tanie w eksploatacji i niewymagające dodatkowych kosztownych inwestycji rozwiązania mogą umożliwić skuteczniejsze wsparcie uczestników projektu nawet po zakończeniu podstawowych działań aktywizujących. Przykładem mogą być projekty aktywizujące zawodowo, gdzie z góry narzucone są okresy wsparcia do i po zatrudnieniu. Analogicznie w przypadku aktywizacji społecznej osób dorosłych lub wspierania byłych uczestników projektów skierowanych do dzieci i młodzieży po osiągnięciu przez nie pełnoletniości. Mimo braku znaczących zmian, spowodowanych korzystaniem z komunikatora, to właśnie ten kierunek rozwoju innowacji wydaje się najbardziej obiecujący. Prawdopodobnie wymagać on będzie zmian, w tym zmian organizacyjnych, ale obecnie rokuje on największy potencjał.

W przypadku opiekunów, zmiana dotyczyła zwiększenia poczucia bezpieczeństwa wobec osób, którymi się na co dzień opiekują. Zmniejszenie poczucia stresu i niepokoju o swoich najbliższych w konsekwencji przełoży się także na ich własną aktywność.

Wyzwaniem była próba zaadaptowania istniejących i dostępnych na krajowym rynku rozwiązań technicznych służących do indywidualnego komunikowania, monitorowania oraz wsparcia i aktywizacji osób z niepełnosprawnościami. Głównie osoby młode (młodzież) oraz osoby mające największe ograniczenia w funkcjonowaniu oraz wymagające największej pomocy w codziennym życiu.

Zmiany w odniesieniu do podstawowej grupy odbiorców:

Podniesienie poczucia bezpieczeństwa, której konsekwencją jest większa mobilność i samodzielność w codziennym funkcjonowaniu;

Zwiększona aktywność w różnych obszarach życia – większa partycypacja;

Budowanie samoświadomości i mniejsza zależność od opiekunów naturalnych;

Skuteczna realizacja idei niezależnego życia.

Biorąc pod uwagę fakt, że uczestnikami innowacji są osoby z największymi ograniczeniami związanymi z niepełnosprawnością, z całą pewnością stwierdzić można, że dla wielu z nich jest to okazja do zmiany w codziennym funkcjonowaniu. Prawdopodobnie. Zmiana ta powinna

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

wpłynąć na zainicjowanie pracy nad umiejętnościami, które decydować mogą o świadomym kształtowaniu kompetencji związanych z codzienną samodzielnością. Oczywiście zbyt krótki czas realizacji oraz jego skala uniemożliwia na jednoznaczne stwierdzenie jak wielki może to być wpływ.

Istotnym efektem, poza wymienionymi wyżej, jest zmiana postaw, jakie towarzyszą osobie niepełnosprawnej. Syndrom wyuczonej bezradności, czyli przekonanie o własnej nieskuteczności w podejmowaniu nawet najprostszych zadań, zastąpione zostaje poczuciem wewnętrznego umiejscowienia kontroli, wewnątrzsterownością (inner containment), czyli większą samodzielnością w kierowaniu swoim zachowaniem. Osiągnięcie przez uczestników umiejętności decydujących o optymalnej, z punktu widzenia posiadanych dysfunkcji samodzielności w codziennym funkcjonowaniu, staje się trwałą podstawą do realizowania się w wymiarze społecznym.

Oczywiście komunikatory lub lokalizatory muszą uzupełniać kompleksowe programy aktywizujące. Wydaje się jednak zasadne wprowadzanie technologii analogicznych do tych testowanych w ramach innowacji. Połączenie to z innymi działaniami powinno skuteczniej wpływać na trwałość osiąganych rezultatów działań aktywizujących i adaptacyjnych. Istotny wpływ będzie miało wypracowanie dodatkowych kompetencji łączących się z ogólną zaradnością i umiejętnością korzystania ze wszystkich dostępnych zasobów, w tym także zasobów technicznych.

W przypadku uczestników projektu oznaczać to będzie osiągnięcie najwyższego poziomu osobistych kompetencji (doświadczeń w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach, umiejętności funkcjonowania w relacjach z innymi, zarządzaniu własnym czasem, planowaniu i realizacji zadań) dzięki wykorzystaniu całego potencjału psychospołecznego i funkcjonalnego. Umiejętność korzystania z osobowych źródeł wsparcia, na które składają się członkowie rodzin, opiekunowie, inne osoby z najbliższego otoczenia, a także osoby okazjonalnie spotykane w „sieci”.

Podobne korzyści przewidywane są w odniesieniu do opiekunów naturalnych w tym członków rodzin, co w praktyce przełoży się na ich wyższy komfort życia. W sposób wymierny wpłynie na obniżenie kosztów pośrednich spowodowanych niepełnosprawnością, ograniczeniem w funkcjonowaniu, chorobą najbliższych osób.

Jest to związane z sytuacją panującą w najbliższym otoczeniu osoby niepełnosprawnej, czyli konieczność nowego zdefiniowania ról wśród członków rodziny, związana z koniecznością sprawowania szeroko rozumianej opieki, niemożność zapewnienia odpowiednich warunków, trudności w zdobyciu środków finansowych na dodatkowe potrzeby związane z niepełnosprawnością. Istotne są tu postawy członków rodziny – głównie nadopiekuńczość i wzmacnianie bierności, niezaradności i poczucia utraty kontroli nad własnym życiem. W odniesieniu do osób z otoczenia uczestników niepełnosprawnych, udział w projekcie oznaczać będzie zmianę postaw, w kierunku zadaniowego podejścia do niepełnosprawności oraz

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

wspierania uczestników w procesie aktywizacji, a więc ich dążenia do autonomii. Znaczącym efektem będzie zmiana postawy z nadmiernie chroniącej w stronę świadomego włączenia się w roli osoby wspomagającej w procesie osiągania samodzielności w różnych wymiarach funkcjonowania. Członkowie rodzin, dotychczas zaangażowani w opiekę i pielęgnację, wpisani trwale w rolę opiekuna osoby niepełnosprawnej, również uzyskają autonomię i będą mogli na nowo zdefiniować swoje życiowe plany, co oznacza możliwość podejmowania innych ról, w tym pracy zawodowej. Zmiana organizacji funkcjonowania i uruchomienie potencjału aktywizacyjnego uczestników oraz osób z jej najbliższego otoczenia może mieć bezpośredni wpływ na podniesienie standardu życia całej rodziny. Zdobyte doświadczenia oraz zmiana postaw przyczyni się do tworzenia się grup wsparcia w lokalnych środowiskach zamieszkania osób z niepełnosprawnościami, w skład których wchodzić będą również osoby z najbliższego otoczenia. Grupy te stanowiąc będą naturalne odniesienie i źródło wsparcia nie tylko dla uczestników projektu, ale również dla wszystkich osób doświadczających niepełnosprawności zamieszkujących w obszarze oddziaływania grupy.

W przypadku pozostałych odbiorców, jakimi są tzw. opiekunowie instytucjonalni, w trakcie testowania kadra instruktorska fundacji FAR, pożądanym efektem było lepsze wykorzystanie ich potencjału, szczególnie wśród osób okazjonalnie angażujących się obecnie w inne działania projektowe oraz liczne grono wolontariuszy współpracujących z FAR obecnie i w latach poprzednich. Możliwość zaangażowania się (często ponownego) we wsparcie jak i budowanie naturalnej sieci wsparcia i poczucia uczestnictwa. Ograniczona skala oraz czas testowania Innowacji uniemożliwił osiągnięcie wszystkich spodziewanych efektów. Innowacja jest kontynuowana i pełniejsza informacja o rzeczywistych jej efektach oraz zmianach, jakie przyniesie, w ocenie możliwa będzie pod koniec 2019 roku.

Realizacja Innowacji oraz jej kontynuacja w ramach projektów aktywizujących FAR przynieść powinna dodatkowe efekty.

W ramach wszystkich zadań, również składających się na realizację innowacji, instruktorzy FAR współpracują z wolontariuszami rekrutującymi się z uczelni kształcących przyszłych specjalistów (lekarzy, fizjoterapeutów, pielęgniarki, pedagogów), personelem medycznym ośrodków rehabilitacyjnych, pracownikami instytucji systemu wsparcia środowiskowego (Centra Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej), a także gronem pedagogicznym placówek edukacyjnych, w których uczą się uczestnicy projektów. Wszystkie te osoby, naturalnie z różną intensywnością i w zróżnicowanym zakresie, będą miały okazję zdobyć wiedzę dotyczącą wsparcia osobom niepełnosprawnym. Przełoży się to na wzrost liczby reprezentujących różne dziedziny specjalistów, którzy będą dysponowali umiejętnościami i wiedzą w zakresie diagnozowania i świadczenia usług odpowiadających specyficznym potrzebom związanym z niepełnosprawnością.

Istotną zmianą i efektem, w kolejnych miesiącach i w większej skali, mającymi wpływ na sytuację osób z niepełnosprawnościami w szerokiej perspektywie, będzie sformułowanie rekomendacji

Partnerzy

dotyczących kluczowych barier, jakie napotykają te osoby w procesie indywidualnej i społecznej adaptacji do niepełnosprawności.

Najistotniejsze efekty realizowanych działań w okresie testowania Innowacji, jaki w dalszej perspektywie to: zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, większa samodzielności i aktywność osób z niepełnosprawnościami, skuteczniejsze wykorzystanie potencjału byłych i obecnych instruktorów, wolontariuszy oraz pozostałej kadry organizacji pozarządowych (np. fundacji FAR), włączenie uczestników w działania oraz ich otoczenia – rodzice – „Możesz pomóc innym”, silniejsze związanie z najbliższym otoczeniem, budowanie wsparcia naturalnego w miejscu pobytu, zamieszkania, podróży – „Zawsze mogę liczyć na wsparcie”.

Członkowie rodzin, dotychczas zaangażowani w opiekę i pielęgnację, wpisani trwale w rolę opiekuna osób niepełnosprawnych, również zyskują autonomię. Mogą na nowo zdefiniować swoje życiowe plany, co oznacza możliwość podejmowania innych ról, w tym pracy zawodowej.

Zmiana organizacji funkcjonowania i uruchomienie potencjału osób z niepełnosprawnościami oraz osób z jej najbliższego otoczenia może mieć bezpośredni wpływ na podniesienie standardu życia całej rodziny. Zdobyte umiejętności i wiedza oraz zmiana postaw przyczyni się do tworzenia grup wsparcia w lokalnych środowiskach zamieszkania BO, w skład których wchodzić mogą również osoby z najbliższego otoczenia. Grupy te stanowiąc będą naturalne odniesienie i źródło wsparcia nie tylko dla bezpośrednich użytkowników innowacji, ale również dla wszystkich osób doświadczających niepełnosprawności zamieszkujących w obszarze oddziaływania grupy.

5. Jakie mogą być koszty stałe (finansowe, rzeczowe, osobowe) funkcjonowania innowacji i/lub kolejnych jej wdrożeń?

Jedynymi realnymi kosztami jest koszt zakupu urządzeń monitorujących – lokalizatorów oraz ich bieżąca eksploatacja (koszty karty SIM i abonamentu). Obecnie jest to maksymalnie kilkaset złotych od osoby w zależności od wybranego modelu oraz koszt abonamentu miesięcznego.

Dla ograniczonej do np. dwudziestu osób grupy użytkowników będzie to w przybliżeniu 13 000,-zł, na co składa się koszt zakupu urządzeń oraz ich eksploatacja przez dwanaście miesięcy.

W przypadku wykorzystywania przez organizacje pozarządowe lub instytucje już realizujące programy wsparcia osób z niepełnosprawnościami lub osób zależnych, proponowane rozwiązania powinny być naturalnym uzupełnieniem aktualnych instrumentów wsparcia bez konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów osobowych.

Także korzystając z ogólnodostępnych komunikatorów nie występować będą praktycznie żadne dodatkowe koszty.

Zupełnie inaczej będzie to wyglądało podczas próby tworzenia większej sieci np. ogólnomiejskiej i konieczności zaangażowania administratorów sieci oraz obsługi technicznej. Na dzień dzisiejszy

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

bardzo trudno określić koszty takiego przedsięwzięcia. Obecnie bazujemy na zaangażowaniu firmy w tworzenie aplikacji i w przyszłości deklaracji nieodpłatanej pomocy technicznej. Jednak dopiero konkretne zaangażowania się np. JST w projekt umożliwi precyzyjne określenie kosztów osobowych. Będzie tu miło najistotniejsze znaczenie maksymalna liczba użytkowników w stosunku do jednego opiekuna – administratora tworzonych grup wsparcia oraz ewentualne wsparcie techniczne. Dodatkowo w tego typu działaniach liczyć się trzeba z odpowiednią promocją projektu na zewnątrz w celu rekrutacji potencjalnych użytkowników. Najskuteczniejszą formą rekrutacji jest współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami wsparcia. Z doświadczenia FAR działania te wpisują się w równoległe realizowane podstawowe projekty i nie generuje dodatkowych kosztów.

Ewentualne źródła finansowania

Środki publiczne JST – po fazie testowania odpowiednie porozumienia, środki centralne w ramach zadań zleczanych PFRON, granty celowe instytucji finansowych.

Środki prywatne - pozyskanie partnerów finansowych, np. firm z sektora IT w postaci darowizn lub celowych projektów i partnerstw.

Użytkownicy nie będą ponosili kosztów usługi.

6. Jakie elementy okazały się kluczowe dla wdrożenia innowacji?

Najistotniejszym osiągnięciem, dającym szansę na dalszy rozwój pomysłu, jest nawiązanie współpracy z potencjalnymi partnerami dającymi gwarancję skutecznego wdrożenia osiągniętych efektów Innowacji.

Wśród elementów zrealizowanych działań na wyróżnienie zasługują niżej wymienione. Są one również podstawą do rekomendacji dla innych potencjalnych realizatorów działań stanowiących istotę Innowacji.

Precyzyjnie określona grupa odbiorców z uwzględnieniem ich rzeczywistych potrzeb.

Zaproponowane w fazie testowej rozwiązania skutecznie można wykorzystać dla różnych grup odbiorców. Jednak dzięki precyzyjnej identyfikacji tych grup, możliwe będzie skuteczniejsze osiągnięcie celów szczegółowych dla każdej z nich.

Planując dalszy rozwój innowacji przewidujemy następujące trzy podstawowe grupy odbiorców.

1. Członkowie lub podopieczni organizacji pozarządowych specjalizujących się we wsparciu osób z niepełnosprawnościami.

W tym roku będą to uczestnicy wybranych programów w Fundacji Aktywnej Rehabilitacji FAR. Już teraz trwa wdrażanie w Warszawie i województwie mazowieckim. Oczywiście kontynuowane oraz rozwijane będą działania podjęte w trakcie fazy testowej w województwie podlaskim. W pierwszym kwartale 2019 roku zaplanowane są spotkania z przedstawicielami innych organizacji wspierających osoby z niepełnosprawnościami, w celu przedyskutowania

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

możliwości zastosowania wypracowanych rozwiązań w ich praktyce. Dotyczy to zarówno lokalizatorów jak i komunikatora.

Istotne jest tu właściwe zdefiniowanie oczekiwanych efektów. Z dotychczasowego, bardzo krótkiego doświadczenia, wydaje się sensowne zastosowanie testowanych rozwiązań dla małych grup w konkretnych formach wsparcia. Przykładem jest celowe wyposażanie najmłodszych uczestników (dzieci) w lokalizatory lub osoby dorosłe uczestniczące w konkretnej formie wsparcia (w przypadku programów FAR jest to np. wczesne wsparcie po urazach). W obu przedstawionych przypadkach są to grupy od 10 do maksimum 20 osób będące pod „opieką” jednej lub kilku osób kadry instruktorskiej.

Wykorzystanie komunikatora umożliwi także kontrolowanie procesu wsparcia, większą mobilizację oraz zaangażowanie uczestniczących w innych formach aktywizacji osób niepełnosprawnych. Zaobserwowane to zostało w trakcie testowania, podczas rozmów z użytkownikami oraz kadrą FAR. W podobny sposób powinno to znaleźć zastosowanie wśród innych realizatorów programów wspierających osoby niepełnosprawne (np. inne organizacje pozarządowe).

Jednym z uzasadnionych kierunków rozwoju innowacji jest zastosowanie w procesie usługi zatrudnienia wspomaganego, jako dodatkowego narzędzia wsparcia trenera pracy oraz bezpośredniego wsparcia odbiorcy tej usługi. Zarówno lokalizator jak i komunikator wydają się jak najbardziej warte wykorzystania. Jedną z ważniejszych grup objętych usługą zatrudnienia wspomaganego są osoby z niepełnosprawnością intelektualną, mający dodatkowe złożone ograniczenia w funkcjonowaniu. Zgodnie ze standardami trener pracy wspiera jednocześnie po kilkanaście osób, w tym osób już zatrudnionych. Osoby w związku ze swoją niepełnosprawnością wymagają pomocy w wielu sytuacjach, często spotykając się z małym zrozumieniem ze strony innych. Rolą trenera pracy jest monitorowanie osoby już zatrudnionej i reagowanie na sytuacje zagrożenia. Wykorzystanie komunikatora, a także lokalizatora powinno przyczynić się do bardziej efektywnego wsparcia zarówno w miejscu zatrudnienia jak po za nim.

Informacje szczegółowe o usłudze zatrudnienia wspomaganego

<http://centrumdzwoni.pl/materialy-dla-kadry-merytorycznej/zatrudnienie-wspomagane>

W lutym br. Odbędzie się spotkanie z Zarządem Polskiej Federacji Zatrudnienia Wspomaganego w celu przedyskutowania możliwości zastosowania innowacji w praktyce.

2. Osoby z niepełnosprawnościami objęte wsparciem instytucjonalnym

Zgodnie z opisem w sprawozdaniu planowany jest powrót do rozmów z biurem ds. studentów niepełnosprawnych Uniwersytetu Warszawskiego (BON). Przewiduję możliwość zastosowania wypracowanych rozwiązań wśród studentów z największymi ograniczeniami funkcjonalnymi, ze szczególnym uwzględnieniem studentów pierwszego semestru. W takim rozwiązaniu głównym administratorem sieci, komunikatora lub lokalizatora będzie BON.

3. Osoby z niepełnosprawnościami, mieszkańcy różnej wielkości miast, regionów, jednostek terytorialnych (np. dzielnica, osiedle, miasto itp.).

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

W tej grupie najbardziej obiecujące wydaje się zastosowanie aplikacji na urządzenia mobilne oparte na doświadczeniach z testowania komunikatora. Jednym z takich kierunków rozwoju jest podjęta współpraca z firmą DGS ze Szczecina odpowiadającą za przygotowanie techniczne. Jednocześnie już w lutym planowane jest spotkanie w Urzędzie m.st. Warszawy z dyrektorem Biura Pomocy i Projektów Społecznych urzędu.

Zaangażowanie użytkowników.

Największym wyzwaniem jest zaangażowanie wszystkich potencjalnych użytkowników. Szczególnie jest to niezbędne w użytkowaniu komunikatora lub jak to jest planowane aplikacji na urządzenia mobilne. Dotyczy to w tym samym zakresie bezpośrednich odbiorców jak i kadry i administratorów „sieci”. Szczególnie w początkowych miesiącach wskazane jest inicjowanie akcji przez administratorów w celu uaktywnienia aktywności potencjalnych odbiorców. Okres testowania okazał się zbyt krótki dla właściwej oceny skuteczności zaproponowanych rozwiązań. W przypadku komunikatora były to w praktyce tylko dwa – trzy miesiące po wakacjach. Dodatkowo niedokładnie określone zostały oczekiwania i w konsekwencji charakter wsparcia.

Pierwotnie myślano o wykorzystaniu komunikatora, jako naturalnej alternatywy dla lokalizatorów. Planowano ograniczyć się tylko do komunikatów alarmowych w wybranych sytuacjach. Spowodowało to w naturalny sposób niską aktywność użytkowników włączonych do sieci.

Jedną z przyczyn to brak sytuacji (szczęśliwie) wymagających wysłania komunikatu alarmowego, który spowodował, że identyfikacja z grupą napotkała problemy. Świadomość możliwości poinformowania o zagrożeniu lub problemie daje dodatkowe poczucie bezpieczeństwa. W tym wypadku innowacja spełnia określone dla niej cele. Niestety taka formuła uniemożliwia budowanie realnej „sieci społecznościowej”. Na problemy we właściwym wdrożeniu komunikatora miał też przedłużający się czas jego wprowadzania i jak widać niepełne zaangażowanie potencjalnych użytkowników spowodowane prawdopodobnie zbyt ograniczonym wprowadzeniem w projekt. W przyszłości na ten element zwrócić trzeba będzie większą uwagę. Nie wszyscy użytkownicy sieci widzieli realne korzyści z jej funkcjonowania.

Wskazane jest także poszerzenie możliwości komunikatora, a z pewnością ewentualnej aplikacji na urządzenia mobilne, o dodatkowe funkcje. W tworzonej przy współpracy z firmą DGS aplikacji (opis w sprawozdaniu częściowym) będzie to np. planer podróży umożliwiający tworzenie tras z uwzględnieniem miejsc dostępnych, połączenie z siecią informacji o komunikacji lokalnej itp. W trakcie testowania aktywnie włączyłem się w dyskusje na temat potrzeby podobnych rozwiązań toczących się między innymi w mediach społecznościowych. Efektem tych dyskusji jest planowane spotkanie w Urzędzie m.st. Warszawy.

Planując wykorzystanie proponowanych w innowacji rozwiązań ważne jest zapoznanie użytkowników z pełnymi ich możliwościami technicznymi. Obecnie eksploatowane telefony przenośne wyposażone są w funkcje, jakie mają lokalizatory lub urządzenia monitorujące. Wydaje się, że w części przypadków nie jest wymagane dodatkowe urządzenie lokalizujące. Wymaga to jednak dla potencjalnych realizatorów takiego wsparcia zaplanowania efektywnego

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

wykorzystania możliwości technicznych tych urządzeń w procesie wsparcia oraz skuteczniejszej opieki nad osobami zależnymi od pomocy innych. Dalszy rozwój innowacji skupi się na tym zagadnieniu. Podjęte zostały rozmowy na ten temat, w które włączone zostaną osoby uczestniczące w fazie testowania innowacji.

Planując wybór urządzeń lokalizujących i monitorujących wskazany jest ich indywidualny dobór, uwzględniający ewentualne ograniczenia manualne (operowanie małymi przedmiotami, brak lub znacznie ograniczona funkcja chwytu, zaburzenia koordynacji ruchowej, zaburzenie funkcji intelektualnych itp.). W okresie testowania skorzystano w praktyce z tylko jednego rozwiązania (dwa modele tego samego producenta mające podobny sposób obsługi). W przyszłości rekomendowane jest korzystanie z różnych rozwiązań w zależności od indywidualnych potrzeb, oczekiwań oraz potencjalnych ograniczeń funkcjonalnych.

Cel – kontakt alarmowy czy coś więcej?

Planując korzystanie z rozwiązań zastosowanych w innowacji bądź ich modyfikacji, najistotniejsze jest określenie celów a także oczekiwanych efektów. Innowacja, pomimo krótkiego jej czasu, jasno wskazała potencjalne możliwości dalszego rozwoju. W fazie testowania możliwe było sprawdzenie zastosowania proponowanych rozwiązań wśród różnych potencjalnych odbiorców. Było to zarówno małe dzieci, młodzież, osoby dorosłe, a także w każdej z tych grup wiekowych osoby mające różne możliwości funkcjonalne, będące na różnym poziomie samodzielności w tym osoby aktywne również zawodowo i społecznie. Do tego rodzice i opiekunowie.

Tak jak to zostało opisane wyżej zasadne jest wykorzystanie rozwiązań technicznych w celu budowania sieci wsparcia. Jednocześnie wydaje się jak najbardziej wskazane wykorzystanie lokalizatorów, jako urządzenia monitorującego. Najbardziej widać to wśród najmłodszych użytkowników lub tych najbardziej zależnych od pomocy innych, będących np. krótko po urazie. Osoby bardziej aktywne z dużo większą rezerwą lub nawet z niechęcią korzystają z lokalizatorów. W ich przypadku skuteczniejszy i bardziej „przyjazny” będzie komunikator lub dedykowana aplikacja. Związane jest to z poczuciem niezależności i wewnętrznej autonomii. W tym przypadku najbardziej zadowoleni są opiekunowie i w dużo mniejszym stopniu sami zainteresowani.

Bezpieczeństwo użytkowników.

Wskazanie na małe grupy odbiorców wiąże się z zapewnieniem większego bezpieczeństwa użytkowników. Szczególnie w przypadku korzystania z komunikatorów, tworzenia grup wsparcia w mediach społecznościowych lub aplikacji na urządzenia mobilne. Jest to jeden z tematów pojawiających się podczas spotkań i rozmów na temat realizowanej innowacji. Obawy dotyczą zapewnienia bezpieczeństwa danych, ale przede wszystkim z wiarygodnością osób deklarujących chęć wsparcia. Pojawiające się obawy spowodowane są oczywiście mocno eksponowanymi zagrożeniami wynikającymi z (teoretyczną) anonimowością Internetu oraz przypadkowością osób udzielających wsparcia tak fizycznego jak i w postaci porady. Związane

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

jest to z trudnymi do określenia kompetencjami osób oferujących pomoc oraz ich rzeczywistymi intencjami. Lęki te są jak najbardziej uzasadnione i nie należy ich bagatelizować w trakcie realizacji analogicznych działań. Z tego powodu w pierwszych miesiącach całkowicie zrezygnowaliśmy z wprowadzenia wsparcia specjalistycznego (np. komunikat problem medyczny potrzebny specjalista). Docelowo, w grupie osób zaangażowanych w tworzenie koncepcji innowacji, pracujemy nad stworzeniem systemu weryfikacji oraz nadawania uprawnień do udzielania wsparcia w konkretnych sytuacjach. Z tego powodu, bez gotowej aplikacji minimalizującej tego typu niebezpieczeństwa, rekomendujemy małe, dobrze zdefiniowane grupy użytkowników.

7. Kto za tym stoi?

Rafał Skrzypczyk, Fundacja Aktywnej Rehabilitacji FAR

Tel. +48 602 782 539

e-mail rafal.skrzypczyk@far.org.pl

Elżbieta Kujawa, Fundacja Aktywnej Rehabilitacji FAR, **pełnomocnik w województwie podlaskim**

tel: +48 509 447 064

tel: 502 261 977

e-mail: podlaskie@far.org.pl

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Partnerzy

